

Ramen för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett övriga utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 2007/08:1 Budgetpropositionen för 2008 (volym 1, punkterna 1–16 och 28–32) vad avser bl.a. utgifternas fördelning på utgiftsområden jämte motioner.

Civilutskottet behandlar i detta yttrande förslagen i budgetpropositionen och motstående motioner vad avser ramen för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Sammanfattning

Civilutskottet tillstyrker att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2008 fastställs till den nivå som regeringen föreslagit. Utskottet anser att riksdagen även bör godkänna förslaget om preliminär ram för 2009 respektive 2010 som riktlinje för regeringens budgetarbete. Motstående motionsförslag i dessa delar avstyrks.

Avvikande meningar, s, v respektive mp, har avgivits till förmån för förslagen till medelstilldelning avseende utgiftsområde 18 i respektive partimotion. Ett gemensamt särskilt yttrande, s och v, behandlar beredningen inom riksdagen av frågor om bostadsbidrag.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Utgiftsområde 18 omfattar anslag inom politikområdena Bostadspolitik och Konsumentpolitik.

Riksdagen beslutade våren 2007 om vissa förändringar avseende indelningen i utgiftsområden (prop. 2006/07:100, bet. KU22, ytr. CU1y, rskr. 223). För civilutskottets del innebär beslutet att omfattningen av utgiftsområde 18 förändras fr.o.m. budgetåret 2008. Anslaget för bostadsbidrag förs över till utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, vilket bereds inom socialförsäkringsutskottet. Vidare kommer de ändamål och verksamheter som avser inskrivningsverksamheten att föras över till utgiftsområde 18 från utgiftsområde 4 Rättsväsendet. De i budgetpropositionen framlagda förslagen avseende budgetåren 2008–2010 utgår således från denna nya omfattning av bl.a. utgiftsområde 18.

Propositionen

Regeringen föreslår (punkt 4, tabell 4.6) att ramen för utgiftsområde 18 för år 2008 ska fastställas till 1 808 637 000 kr. Riksdagen föreslås vidare godkänna en preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområden för åren 2009 och 2010 som riktlinje för regeringens budgetarbete (punkt 12, tabell 7.6). För utgiftsområde 18 innebär förslagen en ram om 1 683 miljoner kronor för år 2009 och 1 503 miljoner kronor för år 2010.

Förslaget till ram för år 2008 är beräknat med utgångspunkt bl.a. i bedömningen att den garantireserv för att täcka skador som uppstår för äldre garantier som Statens bostadskreditnämnd administrerat nu bedöms som tillräcklig och att inga ytterligare avsättningar därför behöver göras för att täcka skador avseende s.k. äldre kreditgarantier. Vidare anförts att efterfrågan på statligt stöd för omstrukturering av kommunala bostadsbolag under år 2008 bedöms bli lägre än tidigare beräknat.

För åren 2009 och 2010 anges att regeringen beräknar att Boverkets anslag behöver ökas i förhållande till tidigare beräkningar med anledning av myndighetens arbete med EG-direktivet om marknadskontroll av byggprodukter.

Motionerna

Förslag om andra nivåer för ramen för utgiftsområde 18 läggs fram i partimotioner från s, v respektive mp. Ramförslagen i partimotionerna 2007/08:Fi276 (v) samt 2007/08:Fi277 (s) utgår bl.a. från förutsättningen att anslaget för bostadsbidrag även fortsättningsvis ska ingå i utgiftsområde 18. Beslut om förändrad omfattning av ett utgiftsområde ska emellertid fattas i samband med beslut med anledning av den ekonomiska vårpropositionen

(riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 5.12.1 andra stycket). Som framgått ovan har riksdagen våren 2007 fattat beslut om att bostadsbidragen fortsättningsvis ska ingå i utgiftsområde 12. Av detta skäl bör förslagen om ramar i motionerna från s respektive v anpassas till de av riksdagen beslutade förutsättningarna. I det följande anges därför förslagen avseende utgiftsområde 18 i dessa motioner omräknade så att anslaget för bostadsbidrag inte längre ingår. En motsvarande omräkning har gjorts för motionsförslag avseende utgiftsområde 12.

Socialdemokraterna föreslår i sin motion 2007/08:Fi277 att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 2008 ska fastställas till ett belopp som är 350 miljoner kronor högre än vad regeringen föreslagit. För budgetåren 2009 och 2010 föreslås att ramen utökas med 700 respektive 1 200 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget. Förslagen utgår från att räntebidragen trappas av i något långsammare takt än vad riksdagen tidigare beslutat samt att ett nytt investeringsstöd för miljövänliga hyresbostäder införs år 2008 i avvaktan på att ett nytt bostadsfinansieringssystem kan utformas. Ramen för år 2010 utgår dessutom från ett framlagt förslag om att ett långsiktigt program för att förnya och utveckla miljonprogramsområdena genomförs under åren 2010–2016.

I Vänsterpartiets partimotion 2007/08:Fi276 föreslås att ramen för budgetåret 2008 fastställs till ett belopp som är 286 miljoner kronor högre än vad regeringen föreslagit. Ramen för år 2009 och 2010 föreslås bli utökad med 1 128 respektive 1 937 miljoner kronor. Förslaget för 2008 utgår från att ett ökat anslag ges till Boverket för stöd till byggande av passivhus samt till sanering av förorenade områden i tätort. Vänsterpartiet lägger också fram ett förslag om att en statlig bostadsfond ska byggas upp som ska ge bidrag till byggande av hyresbostäder. Denna fond ska emellertid hanteras utanför statsbudgeten. Ett nytt anslag föreslås bli inrättat för en nationell samordnare av kooperativa hyresrätter. Bostadskreditnämnden föreslås få medel som möjliggör kreditgarantier för bostadsbyggande på landsbygden. Anslaget till fonden för fukt- och mögelskador föreslås bli höjt. Vidare utgår förslaget bl.a. från ett ökat anslag till Konsumentverket för stöd till konsumentföreningen Kilen samt att ett nytt anslag inrättas för en satsning på kommunala konsumentrådgivare.

Miljöpartiet föreslår i sin partimotion 2007/08:278 att ramen för utgiftsområde 18 i förhållande till regeringsförslaget utökas med 39 miljoner kronor för år 2008 samt med 49 miljoner kronor för år 2009 respektive 2010. Förslagen utgår från att anslagen till Konsumentverket och för stöd till åtgärder mot radon räknas upp samt att ett fortsatt stöd ges genom fonden för fukt- och mögelskador.

De ovan beskrivna förslagen i budgetpropositionen och i partimotionerna om ramar för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik åren 2008–2010 kan sammanfattas i följande tabell.

Tabell: Förslag om ram för utgiftsområde 18

Förslagen i partimotionerna redovisas som avvikelser från regeringens förslag. Beloppen anges avrundade till miljoner kronor.

	2008	2009	2010
Regeringen	1 809	1 682	1 503
s	+350	+700	+1 200
v	+286	+1 128	+1 937
mp	+39	+49	+49

Utskottets ställningstagande

Riksdagen fattade under föregående riksmöte flera beslut i syfte att underlätta en normalisering av bostadssektorn. Besluten innebar bl.a. att en successiv avtrappning av räntebidragen inleddes under 2007 och att de tillfälliga investeringsstöden kunde avvecklas som planerat. Detta innebär att ett viktigt steg har tagits för att ge sektorn förutsättningar att fatta långsiktiga beslut om bostadsinvesteringar. Vidare undanröjdes möjligheterna till en statlig överprövning av kommunernas beslut om försäljning ur sitt eget bostadsbestånd. Steg har tagits för förenklingar och förtydliganden när det gäller lagstiftning inom plan- och byggområdet. Dock återstår flera steg att ta. Utredningar pågår dessutom om allmännyttans ställning, förändringar i hyreslagen samt om ägarlägenheter, allt för att stärka bostadskonsumentens ställning och ge bättre förutsättningarna för byggande.

På det konsumentpolitiska området pågår arbetet med att stärka konsumenternas ställning genom ökade möjligheter att vara aktiva och göra medvetna val. Det berör bl.a. de konsumentpolitiska myndigheterna och deras ansvar för lättillgänglig och tillförlitlig information i syfte att öka konsumenternas medvetenhet och kunnande.

Den ovan kortfattat redovisade inriktningen av bostads- och konsumentpolitiken är också utgångspunkten för de förslag om ram för utgiftsområde 18 som regeringen lagt fram för riksdagen. Civilutskottet gör bedömningen att den av regeringen föreslagna ramen ger tillräckligt utrymme för den anslagsfördelning inom utgiftsområdet som utskottet senare i höst ska ta ställning till.

Vad gäller förslagen om ramar i de tre partimotionerna kan utskottet konstatera att de har olika inriktning och förordar olika förändringar i förhållande till regeringsförslaget. Förslaget i s-motionen utgår bl.a. från att det införs ett nytt investeringsstöd till hyresbostäder nästa år. Dessutom planeras för nya miljardsubventioner inom bostadssektorn från år 2010. Också i v-motionen utgår ramförslaget från att flera nya former av statliga bidrag införs. Vidare anges att staten, utanför statsbudgeten, bör avsätta en fond om 100 miljarder kronor för subvention av hyresbostäder. Civilutskottet anser att denna typ av förslag inte ger uttryck för en ansvarsfull bostadspolitik och samhällsekonomisk inriktning.

Sammanfattningsvis förordar civilutskottet att riksdagen fastställer ramen för utgiftsområde 18 budgetåret 2008 till den nivå som regeringen föreslagit och godkänner regeringens ramförslag för budgetåren 2009–2010 samt avslår motstående motionsförslag.

Stockholm den 23 oktober 2007

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Johan Löfstrand (s), Andreas Norlén (m), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Gunnar Sandberg (s), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Ameer Sachet (s), Lars Tysklind (fp) och Jan Lindholm (mp).

Avvikande meningar

1. **Ramen för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik (s)**

Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s) och Ameer Sachet (s) anför:

Under det dryga år som gått sedan den nya regeringen tillträdde har villkoren inom bostadssektorn förändrats drastiskt. Stödet till nyproduktionen av bostäder har avvecklats och en utförsäljning av allmännyttigt ägda hyresbostäder har inletts. Av årets budgetproposition framgår att regeringen avser att gå vidare på den inslagna vägen. Nedmonteringen av den socialt inriktade bostadspolitiken fortsätter och det politiska målet för sektorn föreslås bli inriktat enbart på att skapa ”fungerande bostadsmarknader”. Även på det konsumentpolitiska området föreslås en insnävring av målet genom att den i dag gällande hållbarhetsdimensionen tas bort.

Vi socialdemokrater ser stora problem på bostadsmarknaden som måste hanteras. På många håll råder bostadsbrist, vilket särskilt drabbar de unga och dem med svag ekonomi. Bostadsbristen i landets tillväxtorter är också ett hinder för rörligheten på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund är det bekymmersamt att utbudet av hyresrätter minskar dels genom att ytterst få nya produceras, dels genom ombildningar till bostadsrätter i attraktiva delar av de kommuner som blint satsar på en utförsäljningspolitik av allmännyttan. Det är tvärtom angeläget att kommunerna genom de allmännyttiga bostadsföretagen bidrar till ett varierat utbud på de lokala bostadsmarknaderna. På så vis förbättras möjligheterna för den enskilde att få en bra bostad, vilket är ett viktigt välfärdspolitiskt mål, samtidigt som utveckling inom näringsliv och arbetsmarknad främjas.

Inriktningen av bostads- och konsumentpolitiken har stor betydelse för såväl samhällsekonomin i stort som de enskilda hushållens ekonomiska situation. Det är därför nödvändigt att utgiftsområde 18 ges en tillräcklig omfattning som medger ett fortsatt statligt ansvarstagande på dessa områden. I Socialdemokraternas partimotion 2007/08:Fi277 har förslagen till ram för utgiftsområdet under åren 2008–2010 beräknats med denna utgångspunkt. Beräkningen utgår från att anslag medges som gör att avtrappningen av räntebidragen kan genomföras något långsammare än gällande regler förutsätter. I avvaktan på att ett nytt bostadsfinansieringssystem kan utformas anser vi att ett investeringsstöd för byggande av miljövänliga och billiga hyresbostäder bör införas. Vidare är vårt ramförslag beräknat så att en omfattande satsning på förnyelse och utveckling av miljonprogrammets bostadsområden kan inledas år 2010. Den totala omfattningen av satsningen beräknas till 15 miljarder kronor under 2010–2016. Av dessa ska staten, kommunerna och näringslivet stå för vardera fem miljarder kronor.

Förslaget i motion 2007/08:Fi277 (s) för utgiftsområde 18 innebär att ramen för 2008–2010 i förhållande till regeringsförslaget utvidgas med 350, 700 respektive 1 200 miljoner kronor. Vi anser att riksdagen bör bifalla detta förslag och avslå regeringsförslaget samt övriga motionsförslag om ramen för utgiftsområde 18.

2. **Ramen för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik (v)**

Egon Frid (v) anför:

Vänsterpartiet anser att det krävs flera satsningar inom bostads- och konsumentpolitiken på de områden som finansieras med anslag inom utgiftsområde 18. Den av regeringen föreslagna ramen för utgiftsområdet är alltför snäv och utgår från ett minskat statligt ansvarstagande och ett överlämnande av alltför många frågor till marknadskrafterna. I Vänsterpartiets partimotion har därför en i förhållande till regeringsförslaget utvidgad ram föreslagits som ger utrymme för flera offensiva satsningar. Vårt förslag innebär att ramen utvidgas med 286 miljoner kronor för 2008 och med 1 128 respektive 1 937 miljoner kronor för de två därpå följande budgetåren.

Den utvidgade ramen ger utrymme för att genom ett ökat anslag till Boverket stödja ett ökat kunnande om och stimulera byggandet av s.k. passivhus. Det ökade anslaget skall även användas för bidrag till marksanering i tätorter inför byggande av hyresbostäder. Vi lägger också fram ett förslag om att en statlig bostadsfond ska byggas upp som ska ge bidrag till byggande av hyresbostäder. Denna fond ska emellertid hanteras utanför statsbudgeten och belastar således initialt inte utgiftsområde 18. Vidare vill vi avsätta medel så att Bostadskreditnämnden ska kunna medge kreditgarantier även för byggande på landsbygden. Vi avvisar också regeringens planer på att avveckla fonden för fukt- och mögelskador och föreslår fortsätta anslag till denna verksamhet.

På konsumentpolitikens område utgår vårt ramförslag från förutsättningen att anslaget för Konsumentverket ökar och att bidrag ska ges till konsumentföreningen Kilen. Vi vill också inrätta ett nytt anslag för en satsning på de kommunala konsumentvägledarna. Tillsammans med en lagändring som gör den kommunala konsumentvägledningen obligatorisk kan ett statligt stöd på området bidra till att kraftigt förbättra stödet till konsumenterna.

Sammanfattningsvis föreslår jag att riksdagen ställer sig bakom förslagen i Vänsterpartiets partimotion 2007/08:Fi276 om ram för utgiftsområde 18 under åren 2008–2010. Motstående förslag i budgetpropositionen samt övriga partimotioner bör avslås.

3. Ramen för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik (mp)

Jan Lindholm (mp) anför:

Regeringen presenterar i budgetpropositionen förslag till nya mål inom såväl bostadspolitikens som konsumentpolitikens område. Förslagen ger uttryck för en sänkt ambitionsnivå och en otillräcklig medvetenhet om de krav på en hållbar utveckling som måste prägla alla samhällssektorer. Civilutskottet kommer senare i höst att bereda dessa förslag, men det kan redan nu konstateras att regeringens målformuleringar inte bör läggas till grund för politiken på dessa områden.

Miljöpartiet konstaterar att regeringens förslag till ram för utgiftsområde 18 under 2008–2010 inte ger utrymme för tillräckliga satsningar på åtgärder mot radon i bostäder och en fortsatt bidragsgivning genom fonden för fukt- och mögelskador. Vårt förslag utgår från höjda anslag till dessa ändamål. Vidare bör ramen beräknas så att anslaget till Konsumentverket kan höjas med 37 miljoner kronor. Det innebär att medel kommer att finnas för att utveckla pedagogiskt material i syfte att stödja konsumenterna och förbättra utbildningen av de kommunala konsumentrådgivarna. Vidare kan åtgärder sättas in för att möta marknadsföringen av utländska spelbolag och nätförsäljning av alkohol samt bidrag ges till olika konsumentorganisationer för angelägna projekt. Slutligen medger det höjda anslaget till Konsumentverket att staten kan ta ansvar för och täcka de omställningskostnader som uppstått genom verkets flytt till Karlstad.

Jag anser att förslaget i Miljöpartiets partimotion 2007/08:Fi278 om att ramen för utgiftsområde 18 bör utökas med 39 miljoner kronor år 2008 och med 49 miljoner kronor åren 2009 och 2010 bör vinna riksdagens bifall. Regeringsförslaget samt förslagen i övriga partimotioner bör således avslås.

Särskilt yttrande

Beredningen av frågor om bostadsbidrag (s, v)

Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v) och Ameer Sachet (s) anför:

På regeringens förslag röstade den borgerliga majoriteten i riksdagen våren 2007 igenom en förändring som innebär att anslaget för bostadsbidrag flyttats från utgiftsområde 18, som bl.a. avser bostadspolitiken, till utgiftsområde 12, som avser den ekonomiska familjepolitiken. Förändringen innebär vidare att beredningen inom riksdagen av frågor om bostadsbidragen flyttats från civilutskottet till socialförsäkringsutskottet. Vi motsatte oss denna förändring och har under höstens allmänna motionstid lämnat förslag som innebär att bostadsbidragsanslaget även fortsättningsvis ska ingå i utgiftsområde 18. Våra motionsförslag om budgeten utgår från denna förutsättning. Eftersom riksdagsordningen inte medger att förslag om utgiftsområdenas omfattning behandlas i samband med höstens budgetberedning, utan först under beredningen av den ekonomiska vårpropositionen, har vi emellertid nu reviderat våra förslag om utgiftsområde 18 till att avse den omfattning som riksdagen fastställde våren 2007. Vi vill dock i detta sammanhang framhålla följande.

När regeringen våren 2007 lade fram sitt förslag om förändringar av utgiftsområdena angavs att syftet var att anpassa indelningen i politikområden till riksdagens arbetsformer. I höstens budgetproposition upprepas detta påstående. I själva verket innebär förändringen det motsatta, dvs. att riksdagen har fått anpassa sina arbetsformer och utskottens beredningsområden till den politikområdesindelning som regeringen arbetar efter. Vi anser att riksdagen i denna fråga självfallet bättre bort hävda sina egna arbetsformer i stället för att underordna sig regeringens önskemål.

Bostadsbidragen har sedan lång tid ansetts ha både ett bostadspolitiskt och familjepolitiskt syfte. Regeringens utgångspunkt tycks nu vara att bidragen enbart ska ses som ett familjepolitiskt medel. Tvärtomot regeringen anser vi att bostadsbidragens roll som en del av bostadspolitiken bör förstärkas. Bostadsbidragens betydelse för att skydda de mest utsatta grupperna på bostadsmarknaden har ökat påtagligt under innevarande år när det mer generellt inriktade stödet till bostadsproduktionen har avvecklats.

Vi anser att bostadsbidragen bör utvecklas som ett bostadspolitiskt instrument med syfte att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att efterfråga goda och tillräckligt rymliga bostäder. Detta står i skarp kontrast till den borgerliga regeringens målsättningar och praktiska politik. Inom riksdagen avser vi att återkomma med förslag om att återföra bostadsbidragen till den tidigare gällande beredningsordningen.